

**ԱՆԳԼԻԿԱՆ ԵՎ ԱՐԵՎԵԼՅԱՆ ՈՒՂՂԱՓԱՌ
ԵԿԵՂԵՑԻՆԵՐԻ ՄԻՋԵՎ ԵՐԿԽՈՍՈՒԹՅԱՆ
ՇՐՋԱՆԱԿՈՒՄ ՀԱՆՂԻՊՈՒՄ
ՄԱՅՐ ԱԹՈՒ Ս. ԷԶՄԻԱԾՆՈՒՄ
(5-10 նոյեմբերի 2002 թ.)**

2001 թ. հուլիսի 27-30-ը Դանֆորդ Հաուսում (Անգլիա) Կրեդի Է ունեցել Անգլիկան-Արևելյան Ուղղափառ Եկեղեցիների մի հանդիպում, որը նպատակ ուներ նախապարաստական աշխատանքներ կատարել Անգլիկան-Արևելյան Ուղղափառ Եկեղեցիների միջև երկխոսություն սկսելու համար: Այդ հանդիպմանը Մայր Աթոռ Ս. Էջմիածինը ներկայացնում էր Միջեկեղեցական հարաբերությունների բաժնի պատասխանատու Գերաշնորհ Տ. Եզնիկ եպս. Պետրոսյանը:

Այս նախապարաստական հանդիպման ընթացքում նշվել էր, որ Անգլիկան և Արևելյան Ուղղափառ Եկեղեցիներն աշխարհի փարբեր մասերում ունեն երկարամյա ջերմ հարաբերությունների և հովվական կապերի պարմություն: Նրանք հաստատեցին, որ այժմ ճիշտ ժամանակն է համաձայնության գալու մի շարք աստվածաբանական հարցերում: Պատվիրակները հաստատեցին նաև օրակարգը և լուսաբանեցին նոր հանձնախմբին անդամակցության գործընթացի, մեթոդաբանության և ժամանակացույցի հետ կապված խնդիրներ: Որոշվեց առաջին հանդիպումը կազմակերպել Հայաստանում Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսության հրավերով:

2002 թ. նոյեմբերի 5-10-ը Մայր Աթոռ Ս. Էջմիածնում Կրեդի ունեցավ Անգլիկան-Արևելյան Ուղղափառ Միջազգային Հանձնախմբի առաջին հանդիպումը, որի նպատակն էր հրապարակենել մի շարք հարցեր Քրիստոսաբանության վերաբերյալ:

Այդ երկխոսության ընթացքում Անգլիկան Եկեղեցին ներկայացնում էին Զիրբալթարի եպիսկոպոս Զեֆրի Ռոուելը, Կիպրոսի և Գալֆի եպիսկոպոս Զորջ Բլիվ Հենդֆորդը, Կոլումբոյի եպիսկոպոս Դուլիսի դե Չիկերան, կանոնիկոս Հարոլդ Զ. Նահապետյանը, Դոկտոր Վիլյամ Թեյլորը, Էկոմենիկ բաժնի պատասխանատու եպիսկոպոս Զոն Բեյքորոֆթը, Քենթերբերիի Արքեպիսկոպոսի ներկայացուցիչ կանոնիկոս Զոնաթան Գուդը և Քլոգերի եպիսկոպոս Մայքլ Զեքսոնը:

Իսկ Արևելյան Ուղղափառ Եկեղեցիների ներկայացուցիչներն էին Դամիստրի միպրոպոլիտ Անբա Բիշոյը (Ղաթի Ուղղափառ Եկեղեցի), Զազիարայի և Եփրատի միպրոպոլիտ Մար Եվտաթիոս Մաթթա Ռոհամը (Ասորի Ուղղափառ Եկեղեցի), Անգելոս եպիսկոպոսը (Ղաթի Ուղղափառ Եկեղեցի), Մումբայի միպրոպոլիտ Գիվարգեզ Մար Կուրիլոսը (Հրեդիկ Մալանկարա Եկեղեցի), Տ. Նարեկ եպս. Ալեմեզյանը (Մեծի Տանն Կիլիկիո Կաթողիկոսություն), Տ. Գեղամ եպս. Խաչերյանը (Մեծի Տանն Կիլիկիո Կաթողիկոսություն), Տ. Եզնիկ եպս. Պետրոսյանը (Մայր Աթոռ Ս. Էջմիածին) և Տ. Միքայել եպս. Աջապահյանը (Մայր Աթոռ Ս. Էջմիածին):

Փորձելով պաշտոնապես հռչակել մի ընդհանուր շարադրանք մեր Տեր Հիսուս Քրիստոսի մարդեղության վերաբերյալ՝ հանձնախմբի անդամները պատրաստվեցին մի փնթալ, որը սպորադիկ երկու կողմերի համանախագահների՝ Դամիսիոսի միջնորդությամբ Գերաշնորհ Անբա Բիշոյի և Զիբրաթարի եպիսկոպոս Զեֆրի Ռոուելի կողմից:

Անգլիկան-Արևելյան Ուղղափառ Միջազգային Հանձնախմբի հաջորդ հանդիպումը փակվեց Կոնստանդնուպոլիսում, 2003 թ. հոկտեմբերի 28-ից նոյեմբերի 2-ը, որտեղ կքննարկվեն՝ Սուրբ Հոգու բխմանը և Եկեղեցում Սուրբ Հոգու ներգործությանը վերաբերող հարցեր:

ԳԱՅԱՆԵ ԱԼԵՔՍԱՆՅԱՆ Միջնկեղեցական հարաբերությունների բաժին

ԻՐԵՆՑ ՏՊԱՎՈՐՈՒԹՅՈՒՆՆ ԵՆ ՆԵՐԿԱՅԱՅՆՈՒՄ ԱՐԵՎԵԼՅԱՆ ՈՒՂԱՓԱԹ ԵԿԵՂԵՑԻՆԵՐԻ ԵՎ ԱՆԳԼԻԿԱՆ ԵԿԵՂԵՑՈՒ ՄԻՋԵՎ ԵՐԿԽՈՍՈՒԹՅԱՆ ՄԱՍՆԱԿԻՑՆԵՐԸ

Ի՞նչ կրան շփումները Արևելյան Ուղղափառ Եկեղեցիների և Անգլիկան Եկեղեցու միջև և ինչպիսի՞ն է երկխոսության մասնակիցների վերաբերմունքն այս հավաքի նկատմամբ. այս հարցին են պատասխանում քննարկման մասնակիցները:

Տ. Եզնիկ եպս. Պեթրոսյան

Մայր Աթոռ Ս. Էջմիածնի

Միջնկեղեցական հարաբերությունների բաժնի պատասխանատու

Արևելյան Եկեղեցիները նման երկխոսության փասնյակ փարիների փորձ ունեն: Հերեվաբար, քննարկված նյութն ուսումնասիրված էր: Բայց անշուշտ եղան նաև նոր գաղափարներ և նոր մոտեցումներ: Արևելյան քրիստոսաբանական հարցերի նկատմամբ ավելի բարյացակամ վերաբերմունք դրսևորվեց անգլիկանների կողմից և հաջողվեց առաջին այս երկխոսության ընթացքում սպորադիկ համաձայնագիր: Սա չի նշանակում, թե մենք վերջնական համաձայնության ենք եկել քրիստոսաբանական հարցում Անգլիկան Եկեղեցու հետ: Դա բավական դժվարին և բարդ խնդիր է, որ կարող է փակվել փասնյակ կամ հարյուրավոր փարիներ, և հնարավոր է անգամ ընդհանրապես համաձայնության չգալ:

Պարզապես սա մի համաձայնագիր է երկխոսությանը ներկա անդամների միջև, որը ևս շատ կարևոր է: Այն պետք է առաքվի բոլոր Եկեղեցիների գահակալներին և սինոդներին, և յուրաքանչյուր Եկեղեցի իր վերաբերմունքը պետք է ցուցաբերի այս փաստաթղթի նկատմամբ: Եվ միայն այն դեպքում, երբ համաձայնագիրը կընդունվի բոլոր Եկեղեցիների կողմից, այն ժամանակ կարող ենք խոսել վերջնական արդյունքի մասին:

Անբա Բիշոյ*Ղալփի Ուղղափառ Եկեղեցու միադրուպոլիս*

Անգլիկան Եկեղեցու հետ մենք երկխոսության մեջ ենք ոչ այն պարճառով, որ մենք համաձայնության մեջ ենք, այլ որովհետև անհամաձայն ենք: Երկխոսությունն սկսել ենք քրիստոսաբանության՝ Աստծո Որդու մարմնացյալ բնության խնդրի քննարկմամբ: Անշուշտ, մենք չենք կարող համաձայնության գալ՝ չունենալով մեր միջև եղած բոլոր փոքր-բացությունների ամբողջական պարկերը: Օրինակ՝ քննարկման նյութ են նաև անգլիկանների կողմից թույլատրելի կանանց քահանայության, միասեռականների, նրանց ձեռնադրության, ոչ քրիստոնյաների հետ խառն ամուսնությունների խնդիրները, ինչպես նաև անհավատների փրկության հարցը: Խորհրդածության շարք առիթներ կան, անգամ առաքելական հաջորդականության և Եկեղեցու հայկապոսական աստիճանների շուրջ:

Այսպիսով, եթե մենք աշխատում ենք հասնել որևէ համաձայնության, ապա պիտի հայտարարենք, որ գոյություն ունեն նաև մի շարք փարճայնություններ, որոնց քննարկման կարիքը կա, քանզի Եկեղեցիների միության և Պապարագի ժամանակ միասնական Ս. Հաղորդության վերականգնման միակ ճանապարհը դավանանքի միությունն է: Օրինակ՝ նույնադավան Ղալփի Ուղղափառ Եկեղեցին և Հայ Առաքելական Եկեղեցին Հաղորդության մեջ միասին են, որովհետև նույն հավատքն ունեն: Ուրեմն, միության հասնելու համար պետք է ունենալ հավատքի հանդեպ միասնական մոտեցում: Այս է խնդիրը:

Ի պատրասխան ձեր այն հարցի, թե ինչ կլա այս երկխոսությունը, ես կասեի, որ մենք փորձում ենք մնացյալ քրիստոնյա աշխարհի առաջ վկայել ուղղափառ ճշմարիտ հավատքը: Համենայն դեպս մենք ցույց ենք փախի, թե որն է ճիշտը և որն է սխալը: Եթե նրանք ընդունում են, լավ է, իսկ եթե ոչ, ապա մենք արել ենք մեր կարելին, ցուցաբերել բարեկամական վերաբերմունք և սեր՝ անկախ այն բանից, որ նրանք մեզանից փոքրեր են: Ուստի, երկխոսությունը նշանակում է բարեկամական հարաբերությունների ստեղծում և միաժամանակ անկեղծ գրույց:

Քլայվ Հենդֆորդ*Անգլիկան Եկեղեցու Երուսաղեմի և Միջին Արևելքի եպիսկոպոս*

Ես մեծ բավականություն ստացա հայոց սրբավայրում կայացած երկխոսությունից և ուրախ եմ, որ ներկա եղա դրան: Կարծում եմ, կարևոր է փոքրեր երկրների ներկայացուցիչների այս հանդիպումը: Մենք լուրջ քննարկումների կարիք ունենք աստվածաբանության և այն խնդիրների շուրջ, որոնք բաժանում են մեզ իրարից: Այդպես կհասնենք բաժանումից դեպի միություն փառող ճանապարհին:

Ինչպես արդեն գիտեք, առաջին երկխոսությունը նվիրված էր քրիստոսաբանությանը: Եվ մենք վերստին հասկացանք, որ նույն տեսակետն ունենք մեր Տիրոջ՝ Հիսուս Քրիստոսի մասին, և որ հիմնական հարցերում միաբան ենք: Իհարկե, այս ժողովի ընթացքում մենք չէինք կարող ամեն ինչ քննարկել: Հնարագայում, երբ մեկս մյուսին ավելի լավ կճանաչենք, կարող ենք քննարկել նաև այլ խնդիրներ, ինչպես, օրինակ, մեր տեսակետները Ս. Գրքի

վերաբերյալ, կամ արդյո՞ք ճիշտ է կանանց ձեռնադրությունը: Դուք ծիծաղեցիք, և ես շար լավ եմ հասկանում ձեզ, բայց մենք՝ անգլիկաններս կարծում ենք, որ դա ճիշտ է:

Նկարավոր է, մենք տարբեր ենք մեր ավանդույթներով, աստվածաշարժության մեջ, մեր լեզուներով ու մրաժեղակերպով, սակայն կարծում եմ, որ մենք պիտի գիտակցենք, որ հիմնական հարցերում մենք համամիտ ենք իրար հետ և երբեմն ավելի, քան մենք կարծում ենք և ցանկանում:

Մար Եվստրաթիոս Մաթթա Ռոնհամ

Ասորի Ուղղափառ Եկեղեցու միաբնակային

Մենք, իբրև Արևելյան Ուղղափառ Եկեղեցիների ընդհանուր, երկխոսության մեջ ենք տարբեր Եկեղեցիների հետ և հիմա էլ՝ անգլիկանների հետ, որպեսզի հասնենք Եկեղեցու միության, որ մեր Տեր Հիսուս Քրիստոս է պատվիրել:

Միասնական լինելը կտրիպի մեզ ավելի ուժեղ լինել, պարզորոշ կդարձնի դժվարությունները և կկանխի հերերիկոսության առաջացումը Եկեղեցիների ներսում:

451 թ. Քաղկեդոնի ժողովից ի վեր մեծ բաժանում և փոխադարձ մեղադրանքներ կան Քրիստոսի Եկեղեցուց ներս: Ուստի երկխոսությունը շար կարևոր միջոց է՝ տարբերությունները, դրանց պարզառները, հավաքի սկզբունքներն ու դրույթները պարզելու համար: Որպեսզի չհնչեն մեղադրանքներ, մենք պետք է ինքներս մեզ ներկայացնենք պարզ ու հստակ կերպով: Եվ եթե տարակարծիք ենք, ապա անհրաժեշտ է գրանել այն մեկ ընդհանուր չափանիշը, որը կօգնի սխալ գաղափարից հասնելու ճշմարտին:

Եպիսկոպոս Գիվարգեզ Մար Կուրիլոս

Ննդիկ Մալաթար Եկեղեցի

Սա Արևելյան Ուղղափառ Եկեղեցիների և Անգլիկան Եկեղեցու միջև ընթացող առաջին պաշտոնական ժողովն է: Զննարկման նյութը քրիստոսաբանությունն է: Քրիստոսաբանության մեջ՝ դեռևս ոչինչ, բայց մյուս մարզերում մենք լուրջ խնդիրներ ունենք: Սակայն մենք քայլ առ քայլ մոտենալու ենք նաև այդ խնդիրների քննարկմանը:

Մենք չգիտենք, թե ինչպիսին կլինի վերջնական արդյունքը: Թող Ս. Հոգին առաջնորդող լինի մեզ, քանզի աստվածաբանորեն մենք չենք կարող փոխզիջման գնալ, բայց, միաժամանակ, եթե մենք բաց ենք Ս. Հոգու առաջնորդության առաջ, ապա Նա կօգնի մեզ համաձայնության գալ ինչ-որ հարցերում: Բայց դա պիտի լինի երկուստեք:

Ջոն Բեյքրոուպ

Անգլիկան Եկեղեցու Էկումենիկ բաժնի պատասխանատու

Սա շարունակական երկխոսություն է: Առաջին մեր երկխոսության նպատակն է՝ համաձայնության գալ քրիստոսաբանության հարցում: Գիտեք, որ մենք տարբեր ենք, բայց այդ տարբերությունները քննարկումները դարձնում են առավել հեղափոխիչ: Սակայն ինչո՞ւ

կենտրոնական տարբերությունների վրա, երբ ընդհանրություններն ավելի շարժվում են: Մենք պետք է գրանցենք մեկ Եկեղեցի լինելու ճանապարհը, քանզի մեզ միավորում է մեր ընդհանուր առաքելությունը: Ավետարանը մեկ է, և մեկ է Քրիստոս: Իսկ տարբերություններն ավանդությունների մեջ են: Ամեն մի Եկեղեցի պետք է Ավետարանը ուսուցանելու ուղին գտնի իր մշակույթի մեջ, որով ապրում է: Եթե սխալ կա, ապա պետք է որոնել ճշմարիտը:

Տ. Նարեկ եպս. Ալեմեզյան

Մեծի Տանն Կիլիկիոյ Կաթողիկոսություն

Շատ ուրախ ենք, որ պաշտոնական առաջին այս երկխոսությունը Կիլիկիոյ Մայր Աթոռ Ս. Էջմիածնի մեջ: Դավանաբանության մեջ քրիստոսաբանությունը կենտրոնական տեղ կգրավեն, որովհետև մեր Փրկչի՝ Նիսիս Բրիստոսի անձին, բնության, փրկագործական առաքելության հարցերը կարևոր են և պետք է որ անուր Դիշար ձևով ըմբռնվին, Դիշար ձևով բանաձևվին: Մեկ խոսքով՝ պետք է ուղղափառ ըմբռնում ունենանք այս բոլորին հանդեպ, որպեսզի մենք կարենանք այլ հարցերու մասին խոսիլ, ինչպես քահանայությունը Եկեղեցվո կյանքին մեջ, Աստվածաշնչի տեղն ու դերը հավատարացյալներու կյանքին մեջ և այլն: Ուրեմն մեր այս պաշտոնական աստվածաբանական երկխոսությունը չի սահմանափակվիր միայն այս օրերու նիստերով:

Բնականաբար, յուրաքանչյուր կողմ պետք է ներկայացնեն իր տեսակետը: Մենք պետք է կարողանանք համադրել տեսակետները՝ ուղղակի մարտահրավերի ձևով: Եվ քրիստոսաբանության առաջին խմբագրումը ունենալով՝ բոլորիս համար առավել հստակ կլինի, թե փոխադարձորեն ինչ կմտածենք քրիստոսաբանության մասին: Այսինքն՝ մենք տակավին քննարկման շրջանի մեջ ենք:

Բոլորս ալ կընդունինք, թե ունինք մեկ Տեր՝ որ Նիսիս Բրիստոս է: Բոլորս ալ կընդունինք Սուրբ Երրորդությունը և աստվածաբանական, քրիստոսաբանական, քրիստոնեական հիմնական դրույթները: Այլապես մենք երկխոսություն չենք ունենար Անգլիկան Եկեղեցվո հետ, զայն նկատելով որպես հերձվածող կամ հերետիկոս: Այս քրիստոսաբանական համաձայնությունները, աստվածաբանական երկխոսությունները կդյուրացնեն իրականացնելու այն տեսիլը, այն իդեալը, որ Բրիստոսի Եկեղեցու միությունն է երկրի վրա:

Պատրաստեցին՝

ՆԵՂԻՆԵ ՄԿՐՏՉԵԱՆ

ՏԻԳՐԱՆ ՍՐԿ. ԲԱՂՈՒՄՅԱՆ